Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

19. september 2024*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Maksejõuetusmenetlused – Määrus (EL) 2015/848 – Artikkel 3 – Rahvusvaheline kohtualluvus – Iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku põhihuvide kese – Mõiste „peamine tegevuskoht“ – Mõiste „tegevuskoht“ – Aktsiaseltsi nõukogu esimees

Kohtuasjas C-501/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 29. juuni 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. augusti 2023, menetluses

DL

versus

Land Berlin,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president N. Piçarra, kolmanda koja president K. Jürimäe (ettekandja) kaheksanda koja kohtuniku ülesannetes ja kohtunik N. Jääskinen,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– DL, esindaja: *Rechtsanwalt* T. Winter,

– Euroopa Komisjon, esindajad: C. Vollrath ja W. Wils,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (ELT 2015, L 141, lk 19, ja parandus ELT 2022, L 89, lk 10) artikli 3 lõike 1 tõlgendamist koostoimes selle määruse artikli 2 punktiga 10.

2 Taotlus on esitatud DLi ja Land Berlini (Berliini liidumaa, Saksamaa) vahelises kohtuvaidluses seoses Land Berlini poolt DLi suhtes algatatud maksejõuetusmenetlusega.

Õiguslik raamistik

3 Määruse 2015/848 põhjendustes 23, 24, 28, 37 ja 38 on märgitud:

„(23) Käesoleva määruse alusel on võimalik algatada maksejõuetuse põhimenetlus liikmesriigis, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Sellisel menetlusel on üldine kohaldamisala ja selle eesmärk on hõlmata kogu võlgniku vara. Eri huvide kaitsmiseks võimaldab käesolev määrus algatada paralleelselt maksejõuetuse põhimenetlusega teiseseid maksejõuetusmenetlusi. Teisese maksejõuetusmenetluse võib algatada liikmesriigis, kus asub võlgniku tegevuskoht. Teisese maksejõuetusmenetluse tagajärjed piirduvad kõnealuses riigis asuva varaga. Maksejõuetuse põhimenetluse ja teisese maksejõuetusmenetluse kooskõlastamise siduvad normid tagavad menetluse ühtsuse kogu [Euroopa L]iidu territooriumil.

(24) Kui juriidilise isiku või äriühingu vastu on algatatud maksejõuetuse põhimenetlus muus liikmesriigis kui selles, kus on tema registrijärgne asukoht, peaks olema võimalik algatada teisene maksejõuetusmenetlus tema registrijärgse asukoha liikmesriigis, tingimusel et võlgniku majandustegevus hõlmab tööjõudu ja materiaalset vara selles liikmesriigis, võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu praktikat.

[…]

(28) Selle kindlaksmääramisel, kas võlgniku põhihuvide kese on kolmandate isikute poolt kontrollitav, tuleks erilist tähelepanu pöörata võlausaldajatele ja nende arusaamale sellest, kus võlgnik tegeleb oma huvide realiseerimisega. Selleks võib põhihuvide keskme muutuse korral osutuda vajalikuks teavitada võlausaldajaid õigeaegselt võlgniku uuest tegevuskohast, nt juhtides tähelepanu aadressi muutumisele ärikirjavahetuses või avalikustades uue asukoha muul asjakohasel viisil.

[…]

(37) Enne maksejõuetuse põhimenetluse algatamist peaks õigus taotleda maksejõuetusmenetluse algatamist selles liikmesriigis, kus asub võlgniku tegevuskoht, olema ainult kohalikel võlausaldajatel ja riigiasutustel või juhul, kui maksejõuetuse põhimenetlust ei ole võimalik algatada selle liikmesriigi õiguse alusel, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Selle piirangu eesmärk on, et territoriaalsete maksejõuetusmenetluste algatamist saaks enne maksejõuetuse põhimenetlust taotleda vaid siis, kui see on tõepoolest vajalik.

(38) Käesolev määrus ei piira õigust taotleda pärast maksejõuetuse põhimenetluse algatamist maksejõuetusmenetluse algatamist selles liikmesriigis, kus asub võlgniku tegevuskoht. Maksejõuetuse põhimenetluse maksejõuetushaldur või mõni muu kõnealuse liikmesriigi õiguse alusel selleks volitatud isik võib taotleda teisese maksejõuetusmenetluse algatamist.“

4 Määruse artikli 2 punkt 10 sätestab, et „tegevuskoht“ on „koht, kus toimub või on kolme kuu jooksul enne maksejõuetuse põhimenetluse algatamise avalduse esitamist toimunud võlgniku alaline majandustegevus, mis hõlmab tööjõudu ja materiaalset vara“.

5 Määruse artikkel 3 „Rahvusvaheline kohtualluvus“ näeb ette:

„1. Maksejõuetusmenetluse (edaspidi „maksejõuetuse põhimenetlus“) algatamine kuulub selle liikmesriigi kohtu alluvusse, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Põhihuvide kese on koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav.

Äriühingu või juriidilise isiku puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumise korral tema põhihuvide keskmeks registrijärgset asukohta. Seda eeldust kohaldatakse ainult juhul, kui kolme kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist ei ole registrijärgset asukohta üle viidud teise liikmesriiki.

Iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva üksikisiku puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumise korral põhihuvide keskmeks asjaomase üksikisiku peamist tegevuskohta. Seda eeldust kohaldatakse ainult juhul, kui üksikisiku peamist tegevuskohta ei ole kolme kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist üle viidud teise liikmesriiki.

Muude üksikisikute puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumise korral põhihuvide keskmeks nende alalist elukohta. Seda eeldust kohaldatakse ainult juhul, kui kuue kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist ei ole alalist elukohta üle viidud teise liikmesriiki.

2. Kui võlgniku põhihuvide kese asub liikmesriigi territooriumil, on teise liikmesriigi kohus võlgniku vastu maksejõuetusmenetluse algatamiseks pädev ainult juhul, kui kõnealusel võlgnikul on tegevuskoht selles teises liikmesriigis. See menetlus mõjutab ainult sellist võlgniku vara, mis asub viimati nimetatud liikmesriigi territooriumil.

3. Kui maksejõuetusmenetlus on algatatud kooskõlas lõikega 1, peetakse hiljem kooskõlas lõikega 2 algatatavaid menetlusi teisesteks maksejõuetusmenetlusteks.

[…]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

6 Berliini liidumaa esitas 18. augustil 2020 Amtsgericht Charlottenburgile (Charlottenburgi esimese astme kohus, Saksamaa) avalduse algatada DLi (edaspidi „võlgnik“) suhtes maksejõuetusmenetlus. Avalduse esitamise ajal olid võlgnikul elukohad Berliinis (Saksamaa), Monacos, Los Angeleses (Ameerika Ühendriigid) ja Saint-Barthélemy saarel (Prantsuse Antillid). Ta oli Mainzis (Saksamaa) asuva ja Saksa õiguse alusel asutatud aktsiaseltsi Landbell AG nõukogu esimees.

Tema varad koosnesid pangakontol olevast rahast Monacos, samuti osalustest Monaco õiguse alusel asutatud äriühingutes, millel olid hoiused, väärtpaberikonto ja osalused Saksamaal asuvates äriühingutes.

7 Amtsgericht Charlottenburg (Charlottenburgi esimese astme kohus) jättis 27. juuli 2021. aasta kohtumäärusega selle avalduse territoriaalse pädevuse puudumise tõttu vastuvõetamatuna läbi vaatamata.

8 Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus, Saksamaa), kellele Finanzamt Wilmersdorf (Wilmersdorfi maksuamet, Saksamaa) esitas võlausaldajana „vahetu määruskaebuse“ (*sofortige Beschwerde*), tühistas 29. juunil 2022 selle kohtumääruse ja saatis kohtuasja tagasi Amtsgericht Charlottenburgile (Charlottenburgi esimese astme kohus), kelle poole algul pöörduti. Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus) leidis nimelt, et võlgniku põhihuvide kese asub kohas, kus võlgnik tegeleb nõukogu esimehena iseseisva tegevusega.

9 Täpsemalt leidis Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus) 29. juuni 2022. aasta kohtumääruses, et võlgnik tegutseb Saksa õiguse alusel asutatud aktsiaseltsi nõukogu esimehena „iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva üksiksikuna“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause tähenduses. Ta ei kohaldanud siiski selles sättes kehtestatud eeldust, et võlgniku põhihuvide kese asub vastupidiste tõendite puudumise korral tema „peamises tegevuskohas“. Kõigepealt viitas ta mõistele „tegevuskoht“, mis on määratletud sama määruse artikli 2 punktis 10, ja märkis, et iseseisva äritegevuse käigus ei kasuta võlgnik tööjõudu ega vara Saksamaal ega mõnes muus kohas. Seejärel, kohaldades määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 esimese lõigu teises lauses sätestatud määratlust, mille kohaselt on võlgniku põhihuvide kese „koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav“, järeldas ta, et maksejõuetusmenetluse algatamine kuulub rahvusvahelise kohtualluvuse alusel Saksamaa kohtute alluvusse.

10 Võlgnik, kes kahtleb Saksamaa kohtute rahvusvahelises kohtualluvuses, esitas kaebuse (*Rechtsbeschwerde*) eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus). Võlgnik nõuab Landgericht Berlini (Berliini apellatsioonikohus) otsuse tühistamist ja võlausaldaja vahetu määruskaebuse rahuldamata jätmist.

11 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Saksamaa kohtute rahvusvahelist kohtualluvust tuleb hinnata määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 alusel.

12 Sellega seoses märgib ta esiteks, et selle määruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu kohaselt kuulub maksejõuetusmenetluse algatamine selle liikmesriigi kohtu alluvusse, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Nimetatud sätte kohaselt on „[p]õhihuvide kese […] koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav“. Juhul, kui võlgnik on füüsiline isik, kes tegeleb iseseisva äri- või kutsetegevusega, näeb asjaomase määruse artikli 3 lõike 1 kolmas lõik ette ümberlükatava eelduse, et isiku põhihuvide kese on tema „peamine tegevuskoht“. Kõigi teiste füüsiliste isikute puhul peetakse sama määruse artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu esimese lause kohaselt vastupidiste tõendite puudumisel põhihuvide keskmeks asjaomase isiku alalist elukohta.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab samamoodi nagu Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus), et võlgnik tegeles maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal „iseseisva äri- või kutsetegevusega“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause tähenduses.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tuleb neid mõisteid tõlgendada liidu õiguses autonoomselt. Iseseisvat tegevust iseloomustab asjaolu, et asjaomane isik ühelt poolt tegutseb oma nimel, enda arvel ja oma vastutusel ning teiselt poolt kannab selle tegevusega seotud majanduslikku riski. See isik tegutseb enda nimel ja omal vastutusel, korraldab vabalt oma töö tegemise viisi ja saab tasu, mis moodustab tema tulu.

15 Põhikohtuasjas on need tingimused võlgniku puhul täidetud, kuna viimane oli Saksa õiguse alusel asutatud aktsiaseltsi nõukogu esimees ja selle õiguse kohaselt ei saanud nõukogu aktsiaseltsi juhatuselt juhiseid. Lisaks võis võlgnik Landgericht Berlini (Berliini apellatsioonikohus) tuvastatud asjaolude kohaselt kanda töötasuga seotud riski.

16 Teiseks eeldatakse määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause kohaselt, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku põhihuvide kese on tema peamises tegevuskohas. „Tegevuskoht“ selle määruse artikli 2 punkti 10 tähenduses on mis tahes koht, kus toimub võlgniku alaline majandustegevus, mis hõlmab tööjõudu ja vara.

17 Arvestades Landgericht Berlini (Berliini apellatsioonikohus) järeldust, et määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimeses lauses sätestatud eeldust ei tule kohaldada, kuna võlgnik ei kasuta oma iseseisvas tegevuses tööjõudu ega vara, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas selline nõue on iseseisva tegevusega tegeleva füüsilise isiku peamise tegevuskoha kindlaksmääramisel asjakohane.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleks selle nõude vajalikkuse korral asuda seisukohale, et võlgnikul ei ole „tegevuskohta“ määruse 2015/848 artikli 2 punkti 10 tähenduses. Seega tekib küsimus, kas kohta, kus tegeldakse iseseisva tegevusega, võib kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause kohaselt pidada vastupidiste tõendite puudumise korral võlgniku põhihuvide keskmeks.

19 Kui vastus teisele küsimusele oleks jaatav, siis asjaolu, et võlgniku põhihuvide kese asub vastavalt määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimesele lausele ka Saksamaa territooriumil, kujutaks endast ümberlükatavat eeldust.

20 Seevastu juhul, kui vastus kahele eelmisele küsimusele oleks eitav, tekib küsimus, kas selle määruse artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu esimeses lauses sätestatud eeldus on kohaldatav ja kas füüsiline isik, kellel puudub „tegevuskoht“ sama määruse artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause tähenduses oma iseseisvaks äri- või kutsetegevuseks, kuulub esimesena nimetatud sättes kasutatud mõiste „muu üksikisik“ alla.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab sellega seoses, et Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus) eiras määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu esimeses lauses ette nähtud eeldust ja kohaldas selle määruse artikli 3 lõike 1 esimese lõigu teist lauset. Kui kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu esimeses lauses sätestatud eeldus on asjakohane, tuleks esmalt kindlaks määrata võlgniku alaline elukoht maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal. Seejärel tuleks kontrollida, kas seni tuvastamata faktilised asjaolud võimaldavad selle eelduse ümber lükata. Selline tõlgendus nõuaks Landgericht Berlini (Berliini apellatsioonikohus) määruse tühistamist.

22 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse 2015/848] artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimest lauset koostoimes [selle määruse] artikli 2 punktiga 10 tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva üksikisiku tegutsemiskoht on tegevuskoht ka siis, kui tema tegevus ei hõlma tööjõudu ega materiaalset vara?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav: kas [määruse 2015/848] artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et kui iseseisva äri- või kutsetegevusega tegelev üksikisik ei oma tegevuskohta [selle] määruse artikli 2 punkti 10 tähenduses, peetakse vastupidiste tõendite puudumise korral tema põhihuvide keskmeks kohta, kus ta iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleb?

3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav: kas [määruse 2015/848] artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva üksikisiku puhul, kellel puudub tegevuskoht [selle] määruse artikli 2 punkti 10 tähenduses, peetakse vastavalt [nimetatud] määruse artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu esimesele lausele vastupidiste tõendite puudumise korral tema põhihuvide keskmeks tema alalist elukohta?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

23 Võlgnik seab oma kirjalikes seisukohtades kahtluse alla eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangu, et maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal tegutses ta „iseseisva äri- või kutsetegevusega“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu esimese lause tähenduses. Võlgniku sõnul ei kuulu tema tegevus nõukogu esimehena, mis on pealegi vaid kõrvaltegevus, selle tegevusega tegelemise tingimusi arvestades selle mõiste alla.

24 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lähtutakse eeldusest, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mille liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (22. septembri 2016. aasta kohtuotsus Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Kõnealust asjakohasuse eeldust ei kummuta pelgalt see, et üks põhikohtuasja pooltest vaidlustab teatavad faktilised asjaolud, mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne ning millest sõltub põhikohtuasja vaidluse eseme määratlus (22. septembri 2016. aasta kohtuotsus Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Käsitletaval juhul, nagu on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 13, märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus sõnaselgelt, et ta ei sea kahtluse alla Landgericht Berlini (Berliini apellatsioonikohus) tuvastatud asjaolu, et võlgnik tegutses maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal „iseseisva äri- või kutsetegevusega“ määruse 2015/848 artikli 3

lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses. Eelotsusetaotluse põhjendustest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma eelotsuse küsimustega sisuliselt kindlaks teha, kas selles sättes sisalduvat eeldust võib kohaldada selle võlgniku suhtes, kuigi tema tegevus, mida peetakse „iseseisvaks äri- või kutsetegevuseks“, ei vaja Saksamaa territooriumil ega muus kohas mingit tööjõudu ega vara.

27 Neil asjaoludel tuleb esitatud küsimustele vastata, lähtudes eeldusest, millele see kohus tugineb, nimelt et võlgnik tegeles maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamise ajal „iseseisva äri- või kutsetegevusega“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses. See eeldus kuulub põhikohtuasja faktiliste asjaolude hulka, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne.

Esimene küsimus

28 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku „peamine tegevuskoht“ selle sätte tähenduses vastab mõistele „tegevuskoht“, mis on määratletud selle määruse artikli 2 punktis 10.

29 Määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 esimese lõigu kohaselt allub niisuguse maksejõuetusmenetluse algatamine, mida selles määruses nimetatakse „maksejõuetuse põhimenetluseks“, selle liikmesriigi kohtutele, kus asub võlgniku põhihuvide kese. Põhihuvide kese on koht, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ning mis on kolmandate isikute poolt kontrollitav.

30 Selle määruse artikli 3 lõike 1 kolmas lõik näeb ette, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul peetakse vastupidiste tõendite puudumisel tema põhihuvide keskmeks asjaomase isiku peamist tegevuskohta.

31 Käesoleval juhul tõlgendab eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistet „peamine tegevuskoht“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses, lähtudes mõistest „tegevuskoht“, mis on määratletud selle määruse artikli 2 punktis 10. Ta küsib, kas seda määratlust arvestades on see koht ka „tegevuskoht“, kui puuduvad tööjõud ja vara.

32 Sellega seoses tuleb tõdeda, et määruse 2015/848 saksakeelses versioonis on mõisted „tegevuskoht“ (*Niederlassung*) ja „peamine tegevuskoht“ (*Hauptniederlassung*) keeleliselt lähedased.

33 Nagu Euroopa Komisjon oma seisukohtades väidab, ei ole sellist lähedust aga selle määruse teistes keeleversioonides, kus on kasutatud semantiliselt erinevaid termineid, nagu ingliskeelne (*establishment* ja *principal place of business*), hispaaniakeelne (*establecimiento* ja *centro principal de actividad*), prantsuskeelne (*établissement* ja *lieu d'activité principal*), itaaliakeelne (*dipendenza* ja *sede principale di attività*), poolakeelne (*oddział* ja *główne miejsce wykonywania tej działalności*) või veel rootsikeelne (*driftställe* ja *huvudsakligt verksamhetsställe*).

34 Sellest tulenevalt nõuab väljakujunenud kohtupraktika kohaselt liidu õiguse sätte ühetaolise tõlgendamise vajadus, et sätte keeleversioonide erinevuse korral tuleb asjaomast sätet tõlgendades lähtuda selle õigusakti kontekstist ja eesmärgist, kuhu säte kuulub (9. septembri 2020. aasta kohtuotsus TMD Friction ja TMD Friction EsCo, C-674/18 ja C-675/18, EU:C:2020:682, punkt 89 ning seal viidatud kohtupraktika).

35 Mis puudutab esimesena õigusnormide konteksti, siis tuleb tõdeda, et mõiste „tegevuskoht“ määruse 2015/848 artikli 2 punkti 10 tähenduses esineb selle määruse artikli 3 lõikes 2, milles on kindlaks määratud rahvusvahelise kohtualluvuse kriteerium maksejõuetusmenetluse algatamiseks muus liikmesriigis kui see, kus asub võlgniku põhihuvide kese selle määruse artikli 3 lõike 1 tähenduses.

36 Sama määruse artikli 3 lõikes 2 on sätestatud, et kui võlgniku põhihuvide kese asub liikmesriigi territooriumil, on teise liikmesriigi kohus võlgniku vastu maksejõuetusmenetluse algatamiseks pädev ainult juhul, kui kõnealusel võlgnikul on tegevuskoht selles teises liikmesriigis.

37 Lisaks nähtub määruse 2015/848 artikli 3 lõikest 3, et kui selle artikli lõike 1 alusel on algatatud maksejõuetusmenetlus, on sama artikli lõike 2 alusel hiljem algatatud menetlus teisene maksejõuetusmenetlus.

38 Liidu seadusandja on seega otsustanud selgelt eristada ühelt poolt maksejõuetuse põhimenetlust, millele on viidatud määruse 2015/848 artikli 3 lõikes 1, ja teiselt poolt teisest maksejõuetusmenetlust, millele on viidatud selle määruse artikli 3 lõikes 2. Nagu nähtub nimetatud määruse põhjendustest 23, 24, 37 ja 38, on sama määruse artikli 2 punktis 10 määratletud „tegevuskoha“ olemasolu liikmesriigis määrav kriteerium üksnes teisese maksejõuetusmenetluse algatamiseks selles liikmesriigis. Järelikult ei saa see mõiste olla asjakohane selle määruse artikli 3 lõike 1 raames.

39 Teisena on niisugune tõlgendus kooskõlas määruse 2015/848 eesmärgiga, milleks on objektiivsete kriteeriumide alusel tagada õiguskindlus ja pädeva kohtu kindlaksmääramise ettenähtavus (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punkt 20).

40 See eesmärk satuks aga ohtu, kui mõiste „peamine tegevuskoht“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmanda lõigu tähenduses vastaks selle määruse artikli 2 punktis 10 kasutatud mõistele „tegevuskoht“, mis tekitaks segadust ühelt poolt maksejõuetuse põhimenetluse ja teiselt poolt teisese maksejõuetusmenetluse algatamise asjakohaste kriteeriumide vahel.

41 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku „peamise tegevuskoha“ mõiste selle sätte tähenduses ei vasta mõistele „tegevuskoht“, mis on määratletud selle määruse artikli 2 punktis 10.

Teine küsimus

42 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul võib vastupidiste tõendite puudumise korral eeldada, et selle isiku põhihuvide kese on selle isiku peamises tegevuskohas, isegi kui selleks tegevuseks ei ole vaja tööjõudu ega vara.

43 Nagu nähtub määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 esimesest lõigust, on üldine seotuse kriteerium, mille alusel määratakse kindlaks rahvusvaheline kohtualluvus maksejõuetusmenetluse algatamise eesmärgil, võlgniku põhihuvide kese. Erijuhul, kui võlgnik on füüsiline isik, kes tegeleb iseseisva äri- või kutsetegevusega, näeb määruse artikli 3 lõike 1 kolmas lõik ette ümberlükatava eelduse, et põhihuvide kese on selle isiku peamine tegevuskoht.

44 Esimesena tuleb märkida, et Euroopa Kohus on otsustanud, et „põhihuvide kese“ määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 tähenduses tuleb kindlaks määrata, hinnates igast küljest kõiki objektiivseid ja kolmandate isikute, eelkõige võlausaldajate poolt kontrollitavaid kriteeriume, mis võivad kindlaks määrata tegeliku koha, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punkt 22).

45 Määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 esimese lõigu sõnastusest endast tuleneb ühelt poolt, et eeltoodud kaalutlused kehtivad vahet tegemata kõigi võlgnike suhtes, olenemata sellest, kas tegemist on äriühingute, juriidiliste isikute või füüsiliste isikutega, ning teiselt poolt, et kasutades selles sättes mõistet „huvid“, oli liidu seadusandja kavatsus hõlmata kogu majandustegevus üldiselt.

46 Seega, esiteks, üldine seotuse kriteerium, mille alusel määratakse kindlaks rahvusvaheline kohtualluvus maksejõuetusmenetluse algatamise eesmärgil, ning objektiivsetel ja kolmandate isikute poolt kontrollitavatel kriteeriumidel põhinev lähenemine, millest tuleb selle üldise kriteeriumi kohaldamisel lähtuda, kehtivad seega samuti füüsiliste isikute suhtes, kes tegelevad iseseisva äri- või kutsetegevusega (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punkt 23). Teiseks, võttes arvesse määruse 2015/848 artikli 3 lõikes 1 kasutatud mõistet „huvid“, on kriteeriumid, mis võimaldavad kindlaks teha füüsilise isiku põhihuvide keskme, sarnased olenemata sellest, kas see isik tegeleb iseseisva äri- või kutsetegevusega või mitte, kuna need kriteeriumid on seotud viimati nimetatud isikute kategooria majandustegevusega.

47 Mis puudutab aga füüsilist isikut, kes ei tegele iseseisva äri- ja majandustegevusega, siis on Euroopa Kohus täpsustanud, et sobivad kriteeriumid, mille alusel määrata kindlaks sellise isiku põhihuvide kese, on need, mis on seotud eelkõige tema majandusliku olukorraga, mis vastab kohale, kus see isik tegeleb oma majanduslike huvide realiseerimisega ning kus on saadud ja kulutatud suurem osa tema tulust, või kohale, kus asub suurem osa tema varast (vt analoogia alusel 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punkt 24).

48 Teisena, mis puudutab määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandas lõigus sätestatud ümberlükatavat eeldust, siis tuleneb selle sätte sõnastusest endast, arvestades selle määruse artikli 3 lõike 1 esimest lõiku, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul eeldatakse vastupidiste tõendite puudumise korral, et ta haldab oma huve tavapäraselt oma peamises tegevuskohas, kuna on suur tõenäosus, et see koht vastab tema peamiste huvide keskmele. Seega seni, kuni seda eeldust ei ole ümber lükatud, kuulub maksejõuetusmenetluse algatamine kõnealuse füüsilise isiku suhtes selle liikmesriigi kohtute rahvusvahelisse kohtualluvusse, kus see tegevuskoht asub.

49 Selles osas ei ole ainuüksi asjaolu, et asjaomase isiku iseseisev äri- või kutsetegevus ei nõua mingit vara ega tööjõudu, iseenesest piisav, et seda eeldust ümber lükata.

50 Nimelt, kuigi võlgniku vara asukoht või asjaomase isiku iseseisvaks äri- või kutsetegevuseks kasutatav võimalik tööjõud on objektiivsed ja kolmandate isikute poolt kontrollitavad kriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta selle koha kindlaksmääramisel, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega, saab käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud eelduse siiski ümber lükata üksnes pärast objektiivsete ja kolmandate isikute poolt kontrollitavate kriteeriumide kogumi igakülgset hindamist (vt analoogia alusel 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, punkt 28).

51 Lisaks kaotaks see eeldus soovitava toime, kui seda tuleks tõlgendada nii, et see nõuab tingimata, et asjaomase isiku peamises tegevuskohas peab olema vara või tööjõudu. Nimelt, nagu komisjon oma seisukohtades sisuliselt märkis, võib iseseisva äri- või kutsetegevusega tegelemine juba oma laadi tõttu toimuda ilma sellise vara või tööjõuta, mistõttu selline nõue jätaks nimetatud eelduse kohaldamisalast välja suure hulga sellise kutse- või äritegevusega tegutsevaid isikuid.

52 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et Landgericht Berlin (Berliini apellatsioonikohus) tuvastas, et iseseisva äri- või kutsetegevuse käigus Saksamaa aktsiaseltsi nõukogu esimehena tegutsedes ei kasutanud võlgnik mingit tööjõudu ega vara, olgu siis Saksamaa territooriumil või mõnes muus kohas.

53 Kuigi sellise tööjõu või vara olemasolu ei ole isiku põhihuvide keskme kindlaksmääramisel määrava tähtsusega, peab pädev kohus käesoleva kohtuotsuse punktis 47 välja toodud kriteeriume arvestades siiski kindlaks tegema võlgniku põhihuvide keskme asukoha, võttes arvesse kõiki objektiivseid ja kolmandate isikute poolt kontrollitavaid asjaolusid, mis on seotud võlgniku majandusliku olukorraga, näiteks eelkõige neid, mis võimaldavad kindlaks teha koha, kus isik tegeleb oma majandushuvide realiseerimisega ning kus on saadud ja kulutatud suurem osa tema tulust.

54 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul eeldatakse vastupidiste tõendite puudumise korral, et selle isiku põhihuvide kese on selle isiku peamises tegevuskohas, isegi kui selleks tegevuseks ei ole vaja tööjõudu ega vara.

Kolmas küsimus

55 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määruse (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku**

   tuleb tõlgendada nii, et

   iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku „peamise tegevuskoha“ mõiste selle sätte tähenduses ei vasta mõistele „tegevuskoht“, mis on määratletud selle määruse artikli 2 punktis 10.

2. **Määruse 2015/848 artikli 3 lõike 1 kolmandat lõiku**

   tuleb tõlgendada nii, et

iseseisva äri- või kutsetegevusega tegeleva füüsilise isiku puhul eeldatakse vastupidiste tõendite puudumise korral, et selle isiku põhihuvide kese on selle isiku peamises tegevuskohas, isegi kui selleks tegevuseks ei ole vaja tööjõudu ega vara.

Allkirjad